

تصویر سلامت

دوره ۵ شماره ۴ سال ۱۳۹۳ صفحه ۱۳ - ۶

بررسی کیفیت جشنواره پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی تبریز از دیدگاه اساتید و دانشجویان در سال ۹۲

جعفرصادق تبریزی^۱، فرید غریبی^{۲*}، جواد قدوسی نژاد^۳

چکیده

زمینه و اهداف: جهان امروز، رشد همه جانبه خود را بیش از هر چیز مرهون پژوهش در عرصه های مختلف علمی است و فراهم نمودن بستری مناسب برای پژوهش و بهبود مداوم آن، از نیازهای اساسی برای رشد هر سازمان و جامعه‌ای به شمار می آید. بر این اساس، مطالعه حاضر با هدف بررسی سطح کیفیت جشنواره پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی تبریز، مورد اجرا قرار گرفت.

مواد و روش‌ها: این مطالعه از نوع کمی- کیفی بوده که با مشارکت اساتید و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز مورد اجرا قرار گرفت. ابزار مورد استفاده در بخش کمی کار، پرسشنامه محقق ساخته ای با ۱۸ سوال در رابطه با ارکان اصلی و معیارهای جشنواره بود که روایی و پایایی آن توسط آزمون های آماری تأیید گردید. در بخش کیفی نیز اساتید و دانشجویان، پاسخگوی سؤالاتی در خصوص دلایل شرکت یا عدم شرکت در جشنواره، نقاط ضعف و قوت آن و نیز راهکارهای پیشنهادی جهت مرتفع نمودن مشکلات احتمالی بودند. یافته ها برای بخش کمی به صورت فراوانی (درصد) و برای بخش کیفی به صورت عبارات اسمی گزارش گردید.

یافته‌ها: یافته ها نشان می دهند که سطح کیفیت جشنواره در برخی جنبه ها مانند سرعت عمل در فرایند داوری و زمان و مکان برگزاری جشنواره، در وضعیت مطلوبی به سر می برد؛ لیکن در مواردی نظیر شفافیت فرایند داوری، وضعیت ارزشیابی جشنواره و نیز قدرت انگیزشی آن برای اساتید و دانشجویان در وضعیت نامطلوبی قرار دارد. در سایر موارد نیز سطح کیفیت در حد متوسط می باشد. با نگاهی گذرا به یافته های مطالعه، درمی یابیم که چالش های مطرح شده در بخش کیفی کار، قرابت نزدیکی با یافته های کمی دارد.

بحث و نتیجه گیری: بررسی های صورت گرفته حاکی از آن است که کیفیت جشنواره از جنبه های مختلف در سطح متوسط بوده و نیازمند مداخلات ارتقایی جهت بهبود وضعیت می باشد.

کلیدواژه‌ها: جشنواره پژوهشی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، کیفیت، نظرسنجی

۱. مرکز تحقیقات مدیریت خدمات بهداشتی درمانی (NPMC)، دانشگاه علوم پزشکی تبریز

۲. دانشجوی دکتری تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز

(Email: Gharibihsa@gmail.com)

۳. دانشجوی دکتری تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز

مقدمه

اما نکته قابل توجه در این جشنواره های پژوهشی که به صورت کشوری یا درون دانشگاهی برگزار می گردند، عدم انجام ارزشیابی و پژوهش های مناسب در رابطه با فرایند اجرا و یکایک مراحل آن، به ویژه از دیدگاه ذی نفعان می باشد، تا از آن طریق، چالش ها و نقاط ضعف آن مشخص شده و مورد مداخلات ارتقایی قرار گیرند. همچنین در صورتی که ارزشیابی های محدودی با ابزارهای نامعتبری انجام شوند صرفاً در زمان مراسم تجلیل بوده و از افراد حاضر در آنجا که معرف جامعه بزرگتر و واقعی خود نیستند صورت می گیرد (۱۰ و ۱۱).

بر این اساس، لازم است رضایت تمامی ذی نفعان این جشنوارهها از گامهای آن ها مانند برنامه ریزی ها و سازماندهی های اولیه، انجام اطلاع رسانی کافی، وجود زمان کافی برای تحویل مستندات، شفافیت و سرعت عمل در فرایند داوری، وجود شاخص های مناسب جهت داوری مستندات، سیستم نمره دهی مقبول برای امتیازدهی و قضاوت، وجود فرصت ارائه اعتراض و درخواست بازبینی مدارک، اطلاع رسانی به موقع در خصوص افراد منتخب، برگزاری مناسب جشن پژوهشی و مراسم تجلیل از منتخبین، وجود کارگاه ها و غرفه های مناسب در طول جشنواره و ... باید مورد سنجش و تحلیل قرار گرفته تا اقدامات اصلاحی و ارتقایی بر مبنای آن ها صورت گیرد (۱۱-۱۳).

با توجه به اینکه مطالعات خاصی در خصوص کیفیت برگزاری جشنواره پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی تبریز در گذشته انجام نگرفته است و نظر به مبهم بودن کم و کیف این فرایند از دیدگاه ذینفعان (۱۴)، همچنین به سبب درخواست معاونت پژوهشی و شورای پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی تبریز از تیم تحقیقاتی حاضر، این مطالعه با هدف بررسی میزان رضایت ذی نفعان از جشنواره پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی تبریز و ارائه راهکارهای اصلاحی جهت بهبود وضعیت در سال های ۹۲ طراحی و اجرا گردید.

مواد و روشها

این مطالعه از نوع توصیفی-مقطعی می باشد که به صورت کمی- کیفی در دی ماه سال ۹۲ با مشارکت ۲۵۰ نفر از اساتید و ۳۷۰ نفر از دانشجویان که سنجش دیدگاههای آنها به عنوان ذی نفعان اصلی، حائز اهمیت ویژه است (۱۵) به انجام رسید. جامعه مورد بررسی پژوهش را اساتید و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز تشکیل می داد، که حجم نمونه فوق با در نظر گرفتن تعداد کل اساتید (حدود ۷۲۰ نفر) و دانشجویان دانشگاه (قریب ۱۰۰۰۰ نفر) و با استفاده از جدول مورگان که جهت محاسبه دقیق و سریع حجم نمونه تعیین شده است، محاسبه گردید و در ادامه، حجم نمونه به دست آمده، با در نظر گرفتن تعداد اساتید و دانشجویان دانشکدهها و دپارتمانهای مختلف به آنها تخصیص داده شد. معیارهای ورود مشارکت کنندگان شامل تمایل آنها به

امروزه تمامی علوم با سرعت فزایندهای در حال رشد و گسترش اند؛ به طوری که حجم اطلاعات علمی در طول کمتر از ۱۰ سال به دو برابر افزایش می یابد و کیفیت اطلاعات تولید شده نیز به سبب استفاده از روش های مطالعاتی جدید و استفاده از سیستم های رایانه ای و فناوری های نوین اطلاعاتی با سرعت بسیار شتابنده ای در حال بهبود است. در این میان، علوم زیست پزشکی به سبب ماهیت حیاتی خود و اهمیت مضاعف پژوهش در این عرصه، رشدی بسیار بیشتر از میانگین رشد علوم داشته است؛ به گونه ای که اطلاعات علمی موجود در بافتار (Context) آن در طی ۵ سال به دو برابر افزایش می یابد (۱).

واقعیت امر این است که علوم مختلف، به ویژه دانش مربوط به عرصه پزشکی در صورت ضعف در حوزه پژوهشی و عدم به روز رسانی خود از طریق تحقیقات هدفمند، مناسب و کاربردی، با رکود جدی مواجه شده و توانایی دستیابی به اهداف نظام سلامت و ایجاد و حفظ نسلی سالم، رضایت مند و مولد را نخواهد داشت (۲-۴). به علاوه، استفاده و بهره برداری مناسب از دانش پزشکی تولید شده در سطح جهان مرهون آشنایی کافی و وافی افراد فعال در این عرصه با مقوله پژوهش می باشد (۵).

نکته قابل توجه دیگر در خصوص مقوله پژوهش، بحث رتبه بندی دانشگاه ها در سطح ملی و بین المللی است؛ چرا که غالب امتیاز کسب شده توسط هر دانشگاه، به مواردی مانند تعداد و کیفیت مقالات چاپ شده، تعداد اختراعات ثبت شده، تعداد موارد نوآوری و تبدیل ایده به عمل و ... مربوط می شود و این رتبه بندی حاکی از سطح علمی دانشگاه، اعتبار ملی و بین المللی، توانایی آن در جذب دانشجو در رشته ها و مقاطع تحصیلی مختلف، به ویژه جذب دانشجو در سطح بین المللی، بودجه اختصاص یافته به دانشگاه و مواردی این چنین می باشد.

لذا ضروری است مراکز آموزش عالی در عرصه خدمات سلامت زمینه را برای رشد اساتید، دانشجویان و محققین خود فراهم نموده و سیستم انگیزشی مناسبی برای تسهیل پژوهش و رشد توانایی های تحقیقاتی آنان را فراهم نماید (۱). یکی از این مؤلفه های برانگیزاننده، برگزاری جشنواره ها و رقابت های پژوهشی با برنامه های جانبی متنوع، آموزنده و مبتنی بر نیاز (Need Based) است که زمینه مساعدی برای بروز استعدادها و گسترش فضای تحقیق و فعالیت بر مبنای شواهد (Evidence Based Practice) خواهد شد (۶ و ۷).

بر این اساس، دانشگاه های معتبر در داخل و خارج از کشور، وزارت خانه های بهداشت، نهادهای پژوهشی مستقل و شرکت های دانش بنیان همواره با هدف ارتقای کمی و کیفی پژوهش و کاربردی نمودن آن اقدام به برگزاری جشنواره های پژوهشی می نمایند که از آن جمله می توان به جشنواره های برگزار شده در دانشگاه های علوم پزشکی سراسر کشور، جشنواره های رازی و خوارزمی، و موارد نسبتاً مشابه خارجی اشاره نمود (۸ و ۱۰).

تصادفی با استفاده از پرسشنامه نهایی شده مورد بررسی قرار گرفتند و نحوه توزیع نمونه ها در دانشکده ها و گروه های تخصصی مختلف به صورت نمونه گیری به نسبت صورت گرفت؛ یعنی عرصه های دارای جمعیت بیشتر، از سهم بیشتری از حجم نمونه تعیین شده بهره مند شده و مورد مطالعه قرار گرفتند.

داده‌ها ابتدا به صورت توصیفی و سپس به صورت تحلیلی مورد بررسی قرار گرفت و اطلاعات به دست آمده برای متغیرهای کیفی به صورت فراوانی (درصد) و برای متغیرهای کمی به صورت میانگین (انحراف معیار) گزارش گردید. همچنین به منظور بررسی وضعیت کیفیت کلی از دیدگاه مشارکت کنندگان، پژوهشگران با استفاده از نمره دهی به پاسخ های ارائه شده به تمامی سؤالات هر پرسشنامه و تعیین نقاط برش آماری (-Cut off Points) اقدام به تعیین میزان کیفیت کلی جشنواره از دیدگاه مشارکت کنندگان نمودند. به علاوه به منظور مقایسه نتایج به دست آمده و نمرات کسب شده از سوی اساتید و دانشجویان در هر مرحله از کار، از آزمون کای دو استفاده و تمامی این تحلیل ها با استفاده از نرم افزار SPSS17 انجام و در تمامی حالات، $P < 0.05$ معنی دار در نظر گرفته شد.

پژوهشگران همچنین خود را ملزم به رعایت اصول اخلاقی می دانستند؛ بدین صورت که تمامی مشارکت کنندگان و صاحبان فرایند در قبول یا انصراف از همکاری آزاد بودند. از شرکت کنندگان در مطالعه، کسب رضایت آگاهانه شد، نتایج حاصل از مطالعه به گونه ای منتشر شد که پاسخ دهندگان کاملاً ناشناس باقی بمانند، حریم خصوصی و شخصیت شرکت کنندگان در مطالعه مورد تکریم قرار گرفت و به شرکت کنندگان اطمینان داده شد که از داده ها و نتایج به دست آمده، تنها در راستای اهداف پژوهش استفاده خواهد شد.

یافته ها

در برنامه ریزی های انجام شده مقرر شده بود که تعداد ۳۷۰ نمونه از دانشجویان و ۲۵۰ نفر از اساتید، پاسخگوی پرسشنامه مطالعه باشند؛ لیکن اکثریت غالب دانشجویان مورد بررسی از وجود چنین جشنواره ای اظهار بی اطلاعی نموده و اطلاعات کافی در رابطه با اجزا و زوایای مختلف جشنواره نداشتند که در این خصوص تنها به اظهار نظر در رابطه با علل عدم حضور در جشنواره بسنده شد. بر این اساس فقط تعداد ۱۲ نفر از دانشجویان شاغل در دانشگاه که مدارک خود را جهت رقابت در این خصوص به دبیرخانه جشنواره تحویل داده بودند و از کم و کیف برگزاری آن مطلع بودند، توانستند به سؤالات مندرج در پرسشنامه پاسخ دهند؛ یعنی ۹۴/۳ درصد از پاسخ دهندگان را اساتید دانشگاه و ۵/۷ درصد را دانشجویان تشکیل می دادند.

بررسی های به عمل آمده نشان می دهد که پاسخ دهندگان مطالعه رضایت متوسطی از نحوه اطلاع رسانی درخصوص

شرکت در مطالعه و نیز حضور آنها در عرصه، در زمان گردآوری داده و یا برگزاری جلسات می باشد.

در اولین مرحله از اجرای مطالعه، پژوهشگران به منظور کسب اطلاعات علمی و کاربردی در رابطه با جشنواره های مشابه، با استفاده از ترکیبات مختلف از کلیدواژه های Festival, Research, Improvement, Process و اقدام به انجام یک بررسی متون گسترده در منابع معتبر علمی نظیر Ovid Medline, Pub Med و Springer نمود؛ همچنین وب سایت اختصاصی جشنواره های پژوهشی و معاونت های پژوهشی دانشگاه های مختلف مورد کنکاش قرار گرفت.

سپس پژوهشگران با مصاحبه با صاحب نظران، جنبه ها و مراحل اصلی یک جشنواره پژوهشی را بررسی نموده و از مجموعه این منابع و درون مایه های آن، جهت طراحی پرسشنامه اولیه مطالعه حاضر، استفاده نمودند که در ادامه به منظور تأیید روایی محتوا، پرسشنامه مذکور با نظر ۲۵ نفر از صاحب نظران مورد بررسی قرار خواهد گرفت و تمامی سؤالات پرسشنامه از دیدگاه صاحب نظران بر اساس ۵ شاخص کیفیت سوال یعنی "ضرورت"، "شفافیت"، "مرتبط بودن"، "سادگی" و "قابلیت سنجش"، در یک مقیاس چهارگانه برای هر یک، بررسی شد. با توجه به کیفی بودن این بخش، از روش نمونه گیری مبتنی بر هدف استفاده گردید؛ یعنی از افرادی استفاده شد که بتوانند بیشترین اطلاعات را در اختیار تیم پژوهشی قرار دهند. در بخش روایی محتوایی، ابتدا میانگین نمره ضرورت (CVR) [Content Validity Ratio] مورد بررسی قرار گرفته و در صورت تأیید سوال در این شاخص، نمره چهار عامل دیگر (CVI) [Content Validity Index] بررسی گردید که در تمامی این موارد، نمره پذیرش ۷۵ درصد معتبر بوده است. همچنین برای بررسی همسانی درونی پرسشنامه، بر اساس یک مطالعه مقدماتی (Pilot Study)، آلفای کرونباخ محاسبه و نمره بالاتر از ۰/۸ قابل قبول بوده است (۱۷ و ۱۶).

موارد تعیین شده در رابطه با معیارها و شاخص های جشنواره با کیفیت، در یک پرسشنامه اولیه با ۲۱ سوال کمی با مقیاس لیکرت در خصوص مراحل و نیز جنبه های اصلی جشنواره به همراه ۵ سوال کیفی در خصوص انگیزه پژوهشگران برای شرکت در جشنواره، دلایل عدم شرکت افراد، مهم ترین نقاط قوت و ضعف جشنواره و راهکارهای اصلاحی جهت بهبود وضعیت جشنواره گردآوری گردید، که پس از طی مراحل تعیین روایی و پایایی، با ادغام تعدادی از سؤالات و حذف یک سؤال، تعداد سؤالات کمی به ۱۸ مورد کاهش یافت. در این بخش، نمره CVR و CVI به ترتیب برابر ۹۳ و ۸۷ درصد محاسبه شد. همچنین آلفای کرونباخ برابر ۰/۹۱ محاسبه و همسانی درونی پرسشنامه (پایایی) مورد تأیید قرار گرفت.

در ادامه، اساتید و دانشجویان شاغل در دانشگاه علوم پزشکی تبریز بر اساس حجم نمونه تعیین شده و به روش نمونه گیری

مشارکت کنندگان در پژوهش بر این باورند که کیفیت جوایز ارائه شده به برگزیدگان جشنواره، در وضعیت متوسطی قرار دارد. چرا که تعدادی از پژوهشگران از جایزه دریافت شده رضایت دارند. اما عده ای دیگر، جوایز در نظر گرفته را در حد پژوهشگر برتر دانشگاه نمی دانند. به ویژه جوایز ارائه شده به دانشجویانی که به عنوان دانشجوی برتر دانشگاه انتخاب شده بودند بسیار ناچیز بوده و حتی به تعدادی از دستاوردهای پژوهشی، جایزه ای تعلق نگرفت. به علاوه، اساتید و دانشجویان بر این باورند که ابهامات ایجاد شده برای آنان در طول فرایند شرکت در جشنواره و تحویل مدارک به شکل نسبتاً قابل قبولی از سوی مسئولین اجرایی پاسخ داده می شود و راهنمایی های لازم را دریافت نموده اند.

مشارکت کنندگان در پژوهش انتقاد پذیری مسئولین برگزاری را به منظور دریافت نقاط ضعف و برطرف نمودن آن ها در حد متوسط می دانند؛ هر چند که ارزشیابی مدون و دقیقی از کیفیت جشنواره و میزان رضایت از آن جهت انجام اقدامات اصلاحی تاکنون انجام نشده است. به همین دلیل روند برگزاری جشنواره در سال های اخیر مطلوب نبوده و تغییرات ارتقایی در راستای بهبود کیفیت آن انجام نشده است. همچنین به دلیل عدم بررسی جشنواره های معتبر و الگوبرداری از فرایندهای اجرایی آن ها، جشنواره حاضر از برتری مناسبی نسبت به موارد مشابه خود برخوردار نبوده و چه بسا از وضعیت نامناسبی در برخی از جنبه ها نیز برخوردار است؛ چرا که انتخاب الگوهای موفق (Benchmarking) و تبعیت از نقاط قوت (Auditing) آن ها می تواند یکی از راه های ارتقای کیفیت باشد.

به سبب عدم توجه کافی و دقیق به عوامل انگیزش اساتید و دانشجویان در حیطه پژوهش و لحاظ نمودن این عوامل در جشنواره مورد بررسی، قدرت انگیزشی جشنواره در وضعیت مناسبی قرار ندارد و پاسخ دهندگان بر این عقیده اند که این جشنواره به میزان اندکی توانسته است جامعه هدف خود را به سمت فعالیت های پژوهشی سوق دهد و آن ها را به شرکت در این جشنواره تشویق کند. همچنان که بررسی های به عمل آمده حاکی از آن است که تعداد اساتید و دانشجویان شرکت کننده در این رقابت علمی هر سال بیش از پیش رو به کاهش می گذارد (جدول ۱).

برگزاری جشنواره دارند و معتقدند هر چند که غالب آن ها از برگزاری جشنواره مطلع شده اند، اما اطلاع رسانی به آن ها می توانست به شیوه ای بهتر و به هنگام تر صورت گیرد؛ چرا که به اساتید و دانشجویان برخی از دانشکده ها به طور کلی اطلاع رسانی نشده بود. به همین صورت رضایت پاسخ دهندگان از زمان در نظر گرفته شده برای تحویل مستندات در حد متوسط بود و بسیاری از آنان به دلیل محدود بودن زمان در نظر گرفته شده و زمان بر بودن آماده کردن مستندات، موفق به تحویل مدارک خود نشده بودند. هر چند که غالب آنان بر لزوم ایجاد یک سیستم اتوماسیون برای جمع آوری سریع و آسان مستندات اتفاق نظر دارند.

اساتید و دانشجویان پاسخ دهندگان معتقدند که تیم داوری از سرعت عمل کافی در فرایند داوری برخوردار بوده و مراحل مختلف داوری ها به موقع انجام می گرفت؛ اما رضایت اندکی از شفافیت فرایند داوری دارند و معتقدند که دلایل انتخاب یا عدم انتخاب افراد روشن نیست. همچنین در صورت وجود اعتراض به نتایج داوری، پاسخ و شفاف سازی مطلوبی در راستای رفع ابهامات پژوهشگران صورت نمی گیرد.

در رابطه با مؤلفه های دارای امتیاز در دستورالعمل داوری، سطح کیفیت جشنواره در حد متوسط به بالا ارزیابی شد؛ هر چند که هنوز کاستی هایی به چشم می آید. چرا که مواردی مانند فعالیت اساتید در طرح های تحقیقاتی غیر پایان نامه ای و نیز تجاری سازی پژوهش ها و اختراعات لحاظ نشده است و یا در رابطه با نحوه نمره دهی به مقالات و پژوهش ها به کاربردی بودن مقالات ارائه شده، نوع پژوهش و درجه دشواری آن توجه نمی شود و بین مقالات بسیار معتبر با مقالات معمولی و ضعیف خارجی تفاوت اندکی قائل می شوند.

کیفیت این جشنواره در زمینه اطلاع رسانی در خصوص برگزیدگان جشنواره در وضعیت نسبتاً مناسبی است و به برگزیدگان به نحو مطلوبی اطلاع رسانی شده است. اما برگزیدگان معتقد بودند که بهتر است اطلاع رسانی به دانشکده ها و مراکز فعالیت آنها نیز صورت گیرد و جهت حفظ شأن منتخبین، بنر تبریک در دانشکده های آنان نصب گردد. همچنین رضایت آن ها از زمان برگزاری جشنواره و نیز کیفیت برگزاری همایش تجلیل در وضعیت مناسب می باشند، چرا که در هفته پژوهش و در زمان و مکان مناسبی و با یک برنامه ریزی مطلوب برگزار گردید.

جدول ۱. میزان کیفیت عوامل و اجزای جشنواره از دیدگاه پاسخ دهندگان

مؤلفه مرتبط با جشنواره	بسیار کم		کم		متوسط		زیاد		بسیار زیاد	
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
اطلاع رسانی در خصوص برگزاری جشنواره	۹	۱۸	۲۰	۸۳	۴۰	۵۰	۲۳	۱۶	۸	
مدت زمان تحویل مستندات پژوهشی	۴	۸	۲۱	۹۷	۴۷	۴۷	۲۲	۱۲	۶	
سرعت عمل در فرایند داوری	۱	۲	۱۱	۷۰	۳۸	۷۸	۴۲	۱۵	۸	
شفافیت فرایند داوری	۱۵	۲۹	۳۱	۶۰	۳۲	۳۶	۱۹	۶	۳	
بررسی اعتراضات احتمالی به نتایج داوری	۹	۱۴	۲۴	۶۶	۴۲	۳۱	۱۹	۱۰	۶	
مؤلفه های دارای امتیاز در جشنواره	۴	۷	۱۸	۷۱	۳۶	۶۹	۳۵	۱۳	۷	
بارم بندی تعیین شده جهت داوری مستندات	۷	۱۳	۲۶	۶۰	۳۱	۵۳	۲۸	۱۶	۸	
اطلاع رسانی در خصوص برگزیدگان جشنواره	۱۲	۲۴	۱۹	۶۵	۳۳	۶۰	۳۰	۱۴	۶	
زمان برگزاری جشنواره پژوهشی	۵	۱۰	۱۵	۵۸	۲۹	۷۵	۳۷	۲۷	۱۴	
کیفیت همایش تجلیل از برگزیدگان	۵	۱۰	۱۷	۶۷	۳۵	۶۴	۳۴	۱۷	۹	
جوایز ارائه شده به برگزیدگان جشنواره	۱۰	۱۸	۲۴	۶۷	۳۹	۴۴	۲۶	۲	۱	
پاسخگویی مسئولین به ابهامات پژوهشگران	۱۰	۱۶	۱۷	۶۰	۳۶	۴۱	۲۵	۲۰	۱۲	
پذیرش انتقادات از سوی مسئولین برگزاری	۸	۱۳	۲۰	۶۴	۴۰	۴۰	۲۵	۱۲	۷	
وضعیت ارزشیابی جشنواره در سال های اخیر	۱۶	۳۰	۲۳	۷۲	۳۸	۴۰	۲۱	۳	۲	
روند بهبود برگزاری جشنواره در سال های اخیر	۱۴	۲۶	۲۴	۶۸	۳۶	۴۵	۲۴	۳	۲	
کیفیت جشنواره نسبت به موارد مشابه	۵	۹	۳۷	۲۱	۴۴	۴۹	۲۸	۴	۲	
قدرت انگیزشی جشنواره	۱۱	۲۳	۲۵	۶۵	۳۲	۶۸	۳۳	۱۶	۷	

علی رغم وجود برخی از کاستی ها در حوزه های مختلف جشنواره، اساتید و دانشجویان شاغل در دانشگاه، بر تداوم این برنامه اتفاق نظر دارند و معتقدند که وجود این جشنواره در

صورت کارکرد درست آن و اصلاح مشکلات شناسایی شده، می تواند نتایج مثبتی در رشد و توسعه دانشگاه و فراگیر شدن فضای پژوهشی داشته باشد (جدول ۲).

جدول ۲. رضایت از وجود این جشنواره در دانشگاه

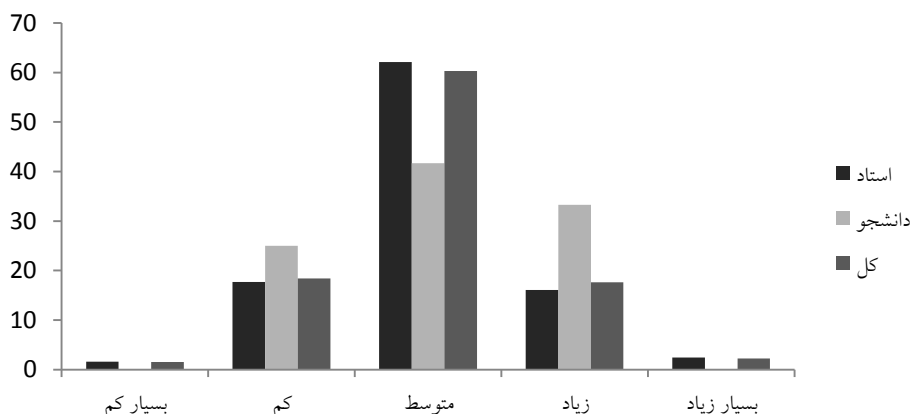
	بسیار کم		کم		متوسط		زیاد		بسیار زیاد	
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
اساتید	۳	۶	۱۲	۴۹	۲۷	۵۷	۳۱	۵۰	۲۷	
دانشجویان	۰	۰	۱۷	۲	۱۷	۳	۲۵	۵	۴۱	
کل	۳	۶	۱۲	۵۱	۲۶	۶۰	۳۱	۵۵	۲۸	

بررسی های به عمل آمده بر روی پرسشنامه ها از طریق تعیین نقاط برش آماری نشان می دهد که وضعیت کلی کیفیت جشنواره دقیقاً در حد متوسط بوده و از توزیع آماری تبعیت می کند. در این بررسی، کیفیت جشنواره از دیدگاه ۲۰ درصد از

پاسخ دهندگان در حد نامطلوب، ۶۰ درصد از آنها در حد متوسط و ۲۰ درصد نیز در حد مطلوب ارزیابی شده است (جدول ۳ و نمودار ۱).

جدول ۳. رضایت کلی از کیفیت برگزاری جشنواره

	بسیار کم		کم		متوسط		زیاد		بسیار زیاد	
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
اساتید	۲	۲	۱۸	۷۷	۶۲	۲۰	۱۶	۳	۲	
دانشجویان	۰	۰	۲۵	۵	۴۲	۴	۳۳	۰	۰	
کل	۲	۲	۱۸	۸۲	۶۰	۲۴	۱۸	۳	۲	

نمودار ۱. نمودار کیفیت کلی جشنواره از دیدگاه مشارکت کنندگان

وضعیت و رتبه آن ها، عدم توجه به نوع پژوهش در نمره دهی، جو نامناسب حاکم بر فرایند داوری و عدم احساس مالکیت توسط اساتید و دانشجویان می بینند.

با توجه به مشکلات مطرح شده در جشنواره، مشارکت کنندگان مهم ترین راهکارهای پیشنهادی جهت مرتفع نمودن مشکلات مطرح شده را در بازبینی معیارها و امتیازدهی آن ها، افزایش و تقسیم عادلانه بودجه پژوهش، انتخاب دانشکده بر اساس سرانه اساتید و دانشجویان تحصیلات تکمیلی، استفاده بیشتر از نیروهای جوان در فرایند جشنواره، طراحی سیستم آنلاین دریافت مستندات، انتخاب یک نفر از هر گروه آموزشی، همسان سازی پژوهش های مختلف، عدم سوگیری در فرایند داوری، توجه بیشتر به طرح های پژوهشی، ایجاد ثبات در نتایج داوری و عدم تغییر آن ها به علل مختلف، برگزاری دوره های آموزشی مورد نیاز برای پژوهشگران و نیز استفاده از نرم افزار در داوری جشنواره می دانند.

با توجه به اینکه غالب دانشجویان مشارکت کننده به سبب عدم شرکت در جشنواره و نداشتن اطلاعات کافی در رابطه با آن نتوانستند پاسخگوی سؤالات پرسشنامه باشند. لذا تمرکز اصلی بر سؤال مربوط، به دلایل عدم شرکت آنان در جشنواره بسیار حیاتی است. پاسخ دهندگان ابراز نمودند که عدم علاقه آن ها به امر پژوهش، عدم اطلاع از جشنواره و فرایند آن و نیز ناکافی بودن دستاوردهای پژوهشی آنان برای شرکت در جشنواره، به ترتیب از مهم ترین علل عدم شرکت در این رقابت پژوهشی بود. البته دلایل دیگری نیز مانند عدم اطلاع از زمان جشنواره و نیز ناعدالتی در فرایند انتخاب افراد برتر از دلایل دیگر این امر می باشد که از سوی دانشجویان مطرح گردید (جدول ۴).

اولین سؤال کیفی مطرح شده، اشاره به انگیزه اصلی شرکت در جشنواره بود که پاسخ های غالب ارائه شده، شامل کمک به ارتقای علمی، ارتقای انگیزه برای فعالیت های بیشتر، معرفی فعالیت های پژوهشی، مقایسه وضعیت پژوهشی افراد، گروه ها و دانشکده ها، آشنایی با دستاوردها و پیشرفت ها، کمک به پیشرفت کشور، کسب عنوان پژوهشگر برتر، خودسنجی، علاقه به امر پژوهش، کمک به تبدیل وضعیت و ارتقای کیفیت پژوهش بود.

برای افرادی که پاسخگوی مطالعه بودند، اما به هر دلیلی نتوانسته بودند که در این رقابت پژوهشی شرکت کنند، دلیل عدم شرکت آنان جستجو گردید، که مواردی مانند وقت گیر بودن فرایند گردآوری مستندات، نداشتن فرصت کافی برای پژوهش، نداشتن آگاهی کافی از وضعیت جشنواره و امتیازبندی آن، نداشتن امتیاز کافی و احتمال ضعیف موفقیت در جشنواره، مشکلات کاری، بی عدالتی در انتخاب افراد برتر و عدم اطلاع از زمان دقیق جشنواره مهم ترین آن ها بود.

پاسخ دهندگان مهم ترین نقاط قوت جشنواره را در ایجاد انگیزه برای پژوهش، مقایسه فعالیت های پژوهشی، ایجاد انگیزش برای رقابت علمی، سرعت عمل در فرایند داوری، برگزاری سالانه جشنواره و وجود بخش دانشجویی جشنواره می دانند و نقاط ضعف برجسته جشنواره را در عدم تطبیق اساتید از نظر رتبه و دانشجویان، عدم انتخاب بر اساس سرانه اساتید و دانشجویان تحصیلات تکمیلی، عدم توجه به کاربردی بودن مقالات ارائه شده، نداشتن سیستم بازخورد به شرکت کنندگان درخصوص

جدول ۴. دلایل عدم شرکت دانشجویان در جشنواره

درصد	فراوانی	دلیل عدم شرکت
۳۷	۱۳۲	عدم علاقه به پژوهش
۲۴	۸۶	عدم اطلاع از وجود جشنواره و فرایند آن
۲۱	۷۵	مستندات ناکافی
۱۰	۳۶	عدم اطلاع از زمان جشنواره
۸	۲۹	ناعدالتی در فرایند انتخاب افراد
۱۰۰	۳۵۸	مجموع

در جشنواره پژوهشی رازی که یک جشنواره معتبر سراسری در حیطه علوم پزشکی می باشد، گام های مختلف فرایند جشنواره با دقت خاصی تعریف و با سرعت و شفافیت قابل قبولی به مورد اجرا در می آیند. در این جشنواره، شاخص های انتخاب برگزیدگان و نحوه امتیازدهی به مستندات بر اساس معیارهای بین المللی تعریف می شود، فراخوان شرکت در جشنواره به صورتی فراگیر در حوزه های مختلف اطلاع رسانی می شود و زمان بسیار قابل قبولی برای آماده نمودن و تحویل مستندات در نظر گرفته می شود و پس از انتخاب نفرات برتر، اسامی آن ها به شیوه ای مناسب اطلاع رسانی شده و طی یک مراسم باشکوه از سوی مقامات علمی و سیاسی کشور مورد تقدیر قرار می گیرند (۶).

در جشنواره خوارزمی نیز وضعیت به همین منوال بوده و تمامی موارد فوق مورد توجه جدی قرار می گیرد. در این جشنواره علمی - پژوهشی، کیفیت برگزاری جشنواره در سطح مطلوبی بوده و انگیزش های علمی و مالی مختلفی برای متخبین در نظر گرفته شده است. این جشنواره هر سال خود را ملزم به انجام ارزشیابی فرایندها و نحوه اجرای آن ها دانسته و بررسی های دقیقی در این حوزه انجام می دهد که پس از انجام کاستی ها، اقدامات مداخله ای لازم جهت رفع نیازها و پاسخ به الزامات جدید و نیازهای متغیر صورت می گیرد. این جشنواره نیز به مانند جشنواره رازی از جمله جشنواره های تراز اول کشور در حوزه تحقیق و پژوهش بوده و در محورهای گسترده ای فعالیت می کند (۱۰).

از جمله نقاط قوت این مطالعه می توان به استفاده از نظرات ذی نفعان اصلی یک رویداد علمی، با حجم نمونه بالا برای کاوش دقیق آن و نیز بهره گیری همزمان از رویکردهای کمی و کیفی (Mixed Methods Approach) برای پاسخ به سؤال پژوهش نام برد. از محدودیت های این مطالعه نیز می توان به عدم توانایی پاسخ دادن به سؤالات پرسشنامه از سوی تمامی دانشجویان مورد مطالعه به دلیل فقدان شناخت از فرایند کار و رویدادهای مرتبط در حال وقوع نام برد. محدودیت دیگر مطالعه حاضر فقدان یک

همچنین بررسی ها حاکی از آن است که میان نمرات ارائه شده از سوی دانشجویان و اساتید به کیفیت ابعاد مختلف جشنواره که با استفاده از آزمون کای دو انجام شده است اختلاف معنی دار آماری مشاهده نشده است ($P\text{-value}=0.495$).

بحث و نتیجه گیری

مطالعه حاضر با هدف بررسی میزان کیفیت جشنواره پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی تبریز از دیدگاه اساتید و دانشجویان در سال ۹۲ به انجام رسید. هدف کاربردی از انجام پژوهش، ارائه پیشنهادات کاربردی از طریق شناسایی مشکلات و علل ریشه ای آن ها جهت انجام مداخلات اصلاحی و بهبود وضعیت جشنواره می باشد.

بررسی ها حاکی از آن است که وضعیت جشنواره در برخی جنبه های مورد بررسی، مانند سرعت عمل در فرایند داوری، زمان برگزاری جشنواره و پاسخگویی به ابهامات پژوهشگران برای شرکت در جشنواره، در وضعیت مطلوبی به سر می برد؛ لیکن در مواردی نظیر شفافیت فرایند داوری، بررسی مناسب اعتراضات احتمالی به نتایج داوری، روند ارزشیابی جشنواره و ارتقای آن با استفاد از نتایج ارزیابی ها و نیز قدرت انگیزش جشنواره برای اساتید و دانشجویان در وضعیت نامطلوبی قرار داشته و نیازمند مداخلات اساسی و بهبود وضعیت است.

در سایر مؤلفه های مورد بررسی، کیفیت جشنواره در سطح متوسط قرار دارد. هر چند که این حیطه ها نیز نیازمند توجه بیشتر مسئولین برگزاری و انجام اقدامات اصلاحی بر مبنای پژوهش حاضر می باشند. پژوهشگران به طور کلی بر این نکته تأکید دارند که مستندسازی فرایندهای مرتبط با جشنواره و ترسیم فلوچارت آن ها و نیز اصلاح فرایندها بر مبنای نظر ذی نفعان و تحلیل های صورت گرفته، می تواند تأثیر شگرفی بر ارتقای کیفیت آن داشته باشد. بی تردید استفاده از چارچوب فعالیت جشنواره های پژوهشی موفق داخل و خارج از کشور می تواند به تسریع این روند و ارتقای وضعیت، کمک شایانی بنماید.

بهبود انگیزش جهت انجام پژوهش و رشد بیش از پیش تحقیقات در عرصه دانشگاه علوم پزشکی تبریز باشیم.

تقدیر و تشکر

پژوهشگران وظیفه خود می دانند از اساتید و دانشجویان گرامی که با دقت و حوصله بالای خود پذیرای محققین و پاسخگوی سؤالات پرسشنامه بودند و نیز از کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی تبریز که بودجه مورد نیاز این پژوهش را فراهم نموده اند، نهایت تشکر و قدردانی را بنمایند.

پژوهش علمی مناسب و دقیق در رابطه با جشنواره های مشابه به ویژه در داخل کشور جهت مقایسه با یافته های مطالعه حاضر می باشد.

نتایج به دست آمده از این مطالعه حاضر گویای این حقیقت است که علی رغم قابل قبول بودن وضعیت در برخی از گام های اصلی مورد بررسی فرایند جشنواره، کاستی های عمده ای در بسیاری از گام ها و جنبه های دیگر به چشم می خورد که مستلزم مداخله مسئولین برگزاری، بر اساس نتایج این مطالعه و نظرات صاحبان فرایند می باشد. پژوهشگران امیدوارند با اقدام به موقع مسئولین پژوهشی دانشگاه و ارتقای وضعیت جشنواره، شاهد

References

- Shrestha A. The importance of doing research as a medical student. Kathmandu University Medical Journal. 2007;5(17):138-9.
- Tingen MS, Burnett AH, Murchison RB, Zhu H. The Importance of Nursing Research. The Journal of Nursing Education. 2009;48(3):167-70.
- Sackett DL, Strauss SE, Richardson WS. Evidence Based Medicine: How to Practice and Teach EBM. Toronto: Churchill Livingstone; 2001.
- Polit DF, Beck CT. Essentials of nursing research: Methods, appraisal, and utilization. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2006.
- Freidson E. Professionalism: The Third Logic. Cambridge, England: Polity Press; 2001.
- جشنواره پژوهشی رازی در علوم پزشکی. تهران: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، معاونت تحقیقات و فناوری. ۱۳۸۴. قابل دسترسی در: <http://razi.research.ac.ir>
- International Award for Nursing Excellence. New York: Honor Society of Nursing; 2014. Available at: <http://www.nursingsociety.org/Awards/international>
- جشنواره پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی. تهران: دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، معاونت پژوهشی. ۱۳۸۴. قابل دسترسی در: <http://www.sbmusr.com.blogfa.com>
- جشنواره پژوهشی دانشگاه تهران. تهران: دانشگاه تهران، معاونت تحقیقات و فناوری. ۱۳۸۴. قابل دسترسی در: <http://prs.ut.ac.ir>
- جشنواره بین المللی خوارزمی (KIA). تهران: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، سازمان پژوهش های علمی و صنعتی ایران. ۱۳۸۴. قابل دسترسی در <http://www.irost.org/fkia>
- Rackham International Research Awards (RIRA). Michigan: The University of Michigan; 2014. Available at: <http://www.rackham.umich.edu/prospective-students/funding/student-application/>
- Delaney B. Is society losing control of the medical research agenda? British Medical Journal. 2006;332:1063-4.
- Lloyd K, White J. Democratizing clinical research. Nature 2011;474:277-8.
- Oliver S, Armes D, Gyte G. Evaluation of Public Influence on the NHS Health Technology Assessment Programme. London: Social Science Research Unit, Institute of Education, University of London; 2006.
- Cheyne H, McCourt C, Semple K. Mother knows best: Developing a consumer led, evidence informed, research agenda for maternity care. Midwifery 2013;29:705-12.
- حاجی زاده ا، اصغری م. روش ها و تحلیل های آماری با نگاهی به روش تحقیق. انتشارات جهاد دانشگاهی؛ ۱۳۸۹: ۱۵۱-۱۲۴.
- Yaghmaie F. Content validity and its estimation. Journal of Medical Education. 2003;3(1):26-34.